

**Agrosanoat majmuasi tarmoqlari uchun ishlab chiqarish vositalarini ishlab
chiqaruvchi sohasini rivojlantirish omillari**

Farrux Do‘stmirzayevich Jo‘rayev

Iqtisodiyot va pedagogika universiteti

“Iqtisodiyot” kafedrası v.b. professori

Sultonov Sirojiddin Normurolovich

Iqtisodiyot va pedagogika universiteti

“Iqtisodiyot” kafedrası katta o‘qituvchi

Annotatsiya. Agrasanoat majmuasining samarali ishlash va rivojlanishi ayniqsa ishlab chiqarish tarmoqlarni mutonosib rivojlantirish, mahsulot sifati, agrosanoat integratsiyasi, agrar siyosat, agrosanoat majmuasi, iqtisodiyot, agrosanoat majmuasi tarkibi, agrosanoat majmuasining sohalari, infratuzilma, ishlab chiqarish infratuzilmasi, ijtimoiy infratuzilmasi, aholi turmush darajasi, mehnat unumdorligi, yer va suv fondi, ishbilarmonlik, xususiy tadbirkorlik, import, eksport, migratsiya, qishloq xo‘jaligi, qayta ishlash sanoati, saqlash korxonalari, kimyo sanoati, chorvachilik, asalarichilik, baliqchilik, pillachilik, omuhta yem sanoatini rivojlantirish.

Kalit so‘zlar: *Klaster, yaratuvchanlik, qishloq xo‘jaligi sanoati, hudud, raqobatdoshlik, qishloq xo‘jadigi.*

Kirish. O‘zbekiston Respublikasida olib borilayotgan siyosiy, iqtisodiy va ijtimoiy islohotlarning samarasi ko‘p jihatdan agrosanoat majmuasi tarmoqlarining rivojlanish darajasiga bog‘liq. Mamlakatimiz ijtimoiy–iqtisodiy imkoniyatlarini yuksaltirishda agrosanoat majmuasining ahamiyati katta. Uning asosiy maqsadi qishloq xo‘jaligi maxsulotlari yetishtirish, ularni tayyorlash, qayta ishlash hamda iste‘molchilarga yetkazib berish tizimining maqsadga muvofiq, bir meyorda barqaror ishlashini ta‘minlash, pirovardida mamlakat iqtisodiyotini mustahkamlash, aholi turmush darajasini oshirishga xizmat qilishdan iborat [1]. Bozor iqtisodiyoti talablariga javob bera oladigan iqtisodiy mexanizmlarni yaratish, mohsulotlar sifatinı oshirish,

“CONFERENCE OF NATURAL AND APPLIED SCIENCES IN SCIENTIFIC INNOVATIVE RESEARCH”

Volume 12. December 2024

ishlab chiqarishning eng maqbul shakllarini vujudga keltirish, mahsulotlar tannarxini arzonlashtirishga intilish bugungi kunda agrosanoat majmuasida ham eng dolzrab masalalardan hisoblanadi.

Agrosanoat majmuasini rivojlantirish axolining turmush darajasini oshirishning asosiy omillaridan biridir. Shu sababli mamlakat agrosanoat majmuasining rivojlanishga O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti va hukumati tomonidan doimiy e‘tibor berilib kelinmoqda. Buning natijasi o‘laroq, mustaqillik yillarida bozor iqtisodiyotini yuritish uchun zarur huquqiy baza yaratildi va ular muttasil takomillashtirilmoqda. Olib borilgan siyosat natijasida agrar sohada nodavlat sektor tez rivojlantirildi[2].

Qishloq xo‘jaligida ishlab chiqarish asosan shirkat, fermer va dehqon xo‘jaliklari shaklida tashkil etildi bozor talablari va davlat ehtiyojlaridan kelib chiqib, ishlab chiqirishning tarkibi o‘zgartirildi. Paxta yakkahokimligi barham berildi, g‘allachilik tarmog‘i keskin kengaytirildi. Natijada g‘allachilik bilan shug‘ullanuvchi ixtisoslashgan maxsus tizim vujudga keldi.

Adabiyotlar sharhi.

Agrosanoat majmuasi tarmoqlari uchun ishlab chiqarish vositalari ishlab chiqaruvchi sohasini rivojlantirish omillari bo‘yicha, xorij va mamlakatimiz olimlari tomonidan tadqiq etilgan. Jumladan, Kontekstda mamlakatning oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlashning asosiy strategik yo'nalishlaridan biri. Ayrim xorijiy davlatlarning sanksiyalari mintaqaviy agrosanoatni tashkil etishdan iborat klasterlar. Bular qishloq xo'jaligi va qayta ishlashni o'z ichiga olgan yaxlit tuzilmalarni ifodalaydi korxonalar, infratuzilma tashkilotlari, ilmiy-tadqiqot va ta'lim muassasalaridir V.V. Karpova, V.V. Aleshchenko (2014) [3]

Mamlakatning ko'plab hududlarida qishloq xo'jaligi sohasida klaster siyosati qoidalari mavjud ishlab chiqilgan va joriy qilingan. Klaster tashabbuslari faoliyatining

ijobiy tajribasi ortildi. Shunga qaramay, agrosanoat klasterlarini yanada barqaror rivojlantirish va ko'paytirish ularning mintaqaviy oziq-ovqat bozoridagi strategik roli bir qator muammolarni hal qilishni o'z ichiga oladi va barcha manfaatdor tomonlarning ishtiroki ta'minlanadi B.A. Voronin, Y.V. Voronina, S.G. Golovina (2020) [4].

Avvalo, klasterlarni yaratish uchun murakkab algoritmni qo'llash kerak bir qancha o'zaro bog'liq bosqichlarni o'z ichiga olgan qishloq xo'jaligi sohasi. Algoritmning har tomonlama texnik, texnologik, tashkiliy va marketing maqsadga muvofiqligini ta'minlaydi bilan investitsiya loyihasi va uni keyinchalik maqsadli dasturlar shaklida amalga oshirish davlat yordami zarur E.A. Ivanova (2018) [5].

Klasterni rivojlantirishning asosiy sharti sifatida innovatsion loyihalarni moliyalashtirish qishloq xo'jaligi sohasidagi tashabbuslar uchun ham an'anaviy investitsiyalardan foydalanish maqsadga muvofiqdir manbalar (sof foyda, bank kreditlari, lizing) va hali keng tarqalmagan ijodiy manbalar amaliyotida qo'llanilgan (innovatsion banklar, korporativ venchur fondlari, jamoat xususiy sheriklik). Mamlakatning oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlash va zarur oziq-ovqat mahsulotlariga erishish uning aholisi uchun iste'mol stavkalari faqat ularga rioya qilish orqali mumkin bo'ladi konseptual qoidalar va klaster tashabbuslarini davlat tomonidan tartibga solishni takomillashtiriladi N.A. Mishura (2013) [6].

Hududlarda klaster tashabbuslarining birikmalari va ularning manbalari tavsiflanadi: institutsionallashtirish nuqtai nazaridan belgilangan muammolarni hal qilish yo'nalishlari ishlab chiqiladi agrosanoat majmuasida standaplar va raqamli davlat tomonidan tartibga solishni takomillashtirish mustahkamlash bilan birga qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishida biznes jarayonlarini o'zgartirish ularning intellektual komponenti hisoblanaydilar [8].

Keltirilgan va boshqa manbalarda agrosanoat majmuasi tarmoqlari uchun ishlab chiqarish vositalari ishlab chiqaruvchi sohasini rivojlantirish omillari agrosanoat

“CONFERENCE OF NATURAL AND APPLIED SCIENCES IN SCIENTIFIC INNOVATIVE RESEARCH”

Volume 12. December 2024

sohasiga yangi bozor mexanizmlarini joriy qilish, mahalliy mahsulotlarning raqobatdoshligini oshirish omili sifatida mintaqaning raqobatdoshligi, zaruriyatlari hamda ularni rivojlantirish muammolari atroflicha keltiriladi.

Tadqiqot metodologiyasi. Amalga oshirilgan tadqiqotlarda agrosanoat sohasini rivojlantirish masalalari klasterlar, ulardan foydalanish samaradorligini oshirish va ularni yanada rivojlantirish bo'yicha takliflar ishlab chiqilgan. Mavhum fikrlash, qiyosiy tahlil, guruhlash, tadqiqotda kuzatish, induksiya va boshqa usullardan keng foydalanildi. Tadqiqotning maqsadi - klasterning faoliyati bo'yicha takliflar ishlab chiqish agrobiznesni o'zgartirish shartlari. Ob'ekt sifatida Qashqadaryo viloyati hisoblanadi qishloq xo'jaligi klasterining a'zosi. Tadqiqotning axborot bazasini xorijiy va mahalliy ilmiy ishlar tashkil etdi olimlar, davlat statistikasi materiallari, normativ-huquqiy va qonunchilik bazasi O'zbekiston Respublikasi.

Tahlil va natijalar muhokamasi.

Agrosanoat majmuasi tarmoqlari uchun ishlab chiqarish vositalari ishlab chiqaradigan soha uning 1-sohasi hisoblanadi. Bu sohaga agrosanoat majmuasiga kiradigan barcha tarmoqlar uchun kerakli ishlab chiqarish vositalari ishlab chiqaruvchi tarmoqlar kiradi.

Qishloq xo'jaligi uchun traktorlar, don o'rish kabaynlari, ekinlarni ekish, ko'p yillik o'tlarni o'rishini amalga oshiradigan texnikalar, maxsus yuk avtomobillari, kuch beruvchi mashinalarga organ va ishchi mashinalar ishlab chiqaruvchi tarmoq korxonalar agrosanoat majmuasining 1- sohasi tarkibiga kiradi.

Agrosanoat majmuasi tarmoqlari 4 ta sohaga bo'linadi.

- agrosanoat majmuasi birinchi sohasiga ishlab chiqarish vositalari ishlab chiqaruvchi tarmoqlar,
- ikkinchi sohasiga qishloq xo'jaligi,

“CONFERENCE OF NATURAL AND APPLIED SCIENCES IN SCIENTIFIC INNOVATIVE RESEARCH”

Volume 12. December 2024

➤ uchinchi sohasiga qishloq xo‘jaligi mahsulotlarini tayyorovchi, qayta ishlovchi va tayyor mahsulotlarni iste‘molchilarga yetkazib beruvchi tarmoqlar,

➤ to‘rtinchi sohasiga infratuzilma kiradi.

Infratuzilma o‘zi ikki guruxga bo‘linadi.

➤ birinchi guruxga, ishlab chiqarish infratuzilmasi

➤ ikkinchi guruxga esa ijtimoiy infratuzilma kiradi.

Agrosanoat majmuasining rivojlanganlik darajasi mamlakat iqtisodiyotining rivojlanganlik darajasini belgilaydi. Xalqning turmush darajasi asosan mamlakat agrosanoat majmuasining rivojlanganlik darajasi bilan belgilanadi[10,11].

Mamlakat agrosanoat majmuasi tarmoqlari oldida maqsadli quyidagi asosiy vazifalar turibdi:

➤ birinchidan, agrosanoat majmuasi mahsulotlarini ishlab chiqarishning muqдорini ko‘paytirish;

➤ ikkinchidan ishlab chiqarilayotgan mahsulotlarning sifati va ularning assortimentini yaxshilash;

➤ uchinchidan, agrosanoat majmuasi tarmoqlarida mehnat unumdorligi oshirish;

➤ to‘rtinchidan, agrosanoat majmuasi mahsulotlarini tannarxini pasaytirish;

➤ beshinchidan, agrosanoat majmuasiga kiruvchi tarmoqlarning mutanosib rivojlanishini ta‘minlash;

➤ -oltinchidan, agrosanoat majmuasi tarmoqlarida bozor munosabatlarini yanada chuqurlashtirishdir[12].

O‘zbekiston Respublikasida traktor va qishloq xo‘jaligi mashinasozligi, kimyoviy vositalar va mineral o‘g‘it ishlab chiqarish korxonalari, mikrobiologiya sanoati, ixtisoslashgan qurilish materiallari sanoati yetarli darajada yaxshi rivojlangan.

Yetishtirilgan qishloq xo‘jaligi mahsulotlarini tayyorlovchi, qayta ishlovchi va sotish bilan shug‘unlanuvchi tarmoqlarda foydalaniladigan ishlab chiqarish vositalarini

“CONFERENCE OF NATURAL AND APPLIED SCIENCES IN SCIENTIFIC INNOVATIVE RESEARCH”

Volume 12. December 2024

yaratadigan tarmoq va korxonalar ham 1 sohaning tarkibini tashkil etadi. Bundan tashqari chorva mollari uchun konsentratlangan ozuqalar (omuhta yem sanoati), qishloq xo‘jaligi uchun mineral o‘g‘it va kimyo mahsulotlari ishlab chiqarish ham 1-sohaga kiradi.

Mamlakat jami yalpi ichki mahsulotining oshirish, sanoat tarmoqlari ulushni ko‘paytirish sanoatining asosiy qismi agrosanoat majmuasi bilan bog‘liq. Agrosanoat majmuasi yaxshi, samarali ishlashini bu majmua 1- sohasining rivojlanish darajasi belgilaydi. Agarda mamlakatda agrosanoat majmuasining 1- sohasi yaxshi rivojlangan bo‘lmasa, zarur ishlab chiqarish vositalarini, texnikalarni tashqaridan sotib olish zarurati tug‘iladi.

Bu esa har yili katta muqdordagi moliyaviy resurslarni talab qiladi. Eng yomoni, mamlakat agrosanoat majmuasining muvaffaqiyatli faoliyati boshqa davlatlardan kerakli ishlab chiqarish vositalri olib kelishga bog‘liq bo‘lib qoladi. Bunday bog‘liqlik, odatda, salbiy oqibatlariga olib keladi. Albatta, har bir mamlakat o‘z iqtisodiyoti uchun kerakli barcha ishlab chiqarish vositalarini o‘zi ishlab chiqarishini tashkil eta olmaydi.

Tashkil etganda ham samarasi past bo‘lishi mumkin. Lekin imkon boricha mamlakatining imkoniyatlarini hisobga olgan holda eng samarali tartibda ishlab chiqarish vositalarini mamlakatda yaratish yo‘llarni izlab topish lozim. Sifatli va bizda yaratilganiga nisbatan arzon ishlab chiqarilgan vositalarni chetdan sotib olish mumkin. Bu masala doimiy e‘tiborni talab qiladi[13].

Mamlakatda fan, texnika, texnologiya va mehnat resurslarining bilim, malaka darajasi oshib borgan sari talabga qarab ishlab chiqarish vositalarini ishlab chiqarishning tarkibi va hajmi ko‘payib borishi maqsadga muvofiq. Agrosanoat majmuasining birinchi sohasiga kiruvchi korxonalarni tashkil etish, rivojlantirish katta iqtisodiy va ijtimoiy ahamiyat kasb etadi. Sohaga kiruvchi tarmoqlarning rivojlantirilishi iqtisodiyotni sanoatlashtiradi. Sanoatning rivojlanishi mamlakat

“CONFERENCE OF NATURAL AND APPLIED SCIENCES IN SCIENTIFIC INNOVATIVE RESEARCH”

Volume 12. December 2024

iqtisodiyotini barqaror rivojlantirish imkonini kuchaytiradi. Ma'lumki qishloq xo'jaligining natijalari ko'pincha tabiiy sharoitlarga, yog'ingarchilik darajasi, issiqlik, suvning yetarli bo'lishi, tabiiy kataklizmalarning bo'lib-bo'lmasligiga bog'liq. Sanoat esa bu omillarga bog'liqligi minimumlashgan sohadir. Agrosanoat majmuasining birinchi sohasiga kiruvchi tarmoq korxonalarining rivojlanishi mamlakat mehnat resurslarini ish bilan ta'minlashni yaxshilaydi[14].

Sanoatda ish bilan ta'minlangan mehnat resurslarining malakasi yuqori bo'ladi. Natijada mehnat resurslarning sifati yaxshilanadi va raqobatbardoshligi oshadi. Qolaversa sanoatda yuqori malakali, intensiv mehnat bo'lganligi uchun unga to'lanadigan haq ham yuqori. Bu bir tomondan aholining turmush darajasini oshiradi, uning mahsulot va xizmatlarni sotib olish qobiliyati oshadi. Ikkinchi tomondan esa davlat budjetiga to'laydigan daromad soliqlari ham yuqori bo'ladi. Bu davlat budjetining mustahkamlanishiga, iqtisodiy – ijtimoiy masalalar yechimining yaxshilanishiga olib keladi.

O'zbekiston Respublikasi agrosanoat majmuasi 1- sohasining ayrim tarmoqlari yaxshi rivojlangan. Jumladan, kimyo sanoati agrosanoat majmuasi 1- sahosining asosiy tarmoqg'idir. Mineral o'g'itlar va kimyoviy dorilar, perperatlar ishlab chiqarish sohasi rivojlangan soha hisoblanadi. Mamlakatda azotli, fosforli mineral o'g'itlar qishloq xo'jaligining talabini to'la qondiradigan miqdorda ishlab chiqariladi[15].

Bundan tashqari mamlakatda ishlab chiqarilayotgan azotli va fosforli mineral o'g'itlarning bir qismi xorijiy davlatlarga eksport qilinadi. Mineral o'g'itlarni ishlab chiqarishni ko'paytirish borasida katta resurslarga egamiz. Mustaqillikning daslabki yillarida fosforli mineral o'g'itlar ishlab chiqarishda katta muammolar yuzaga keldi. Chunki fosforli mineral o'g'itning asosiy komponenti, xomashyosi hisoblangan fosfor unini asosan qo'shni Qozoqiston Respublikasidan keltirilar edi.

“CONFERENCE OF NATURAL AND APPLIED SCIENCES IN SCIENTIFIC INNOVATIVE RESEARCH”

Volume 12. December 2024

Respublika mineral o'g'itlar ishlab chiqaradigan zavodlarni xomashyo bilan uzuksiz ta'minlash choralari ko'rildi. Natijada Navoiy viloyatida fosfor unini boyituvchi zavod 2002 yilda ishga tushurildi va bu borada katta rivojlanishga asos yaratildi. Albatta mineral o'g'itlarni ishlab chiqarishni rivojlantirish, uning yanada samarali turlarini ishlab chiqarish ustida ishlar olib borilmoqda. Ayniqsa mineral o'g'itlar tarkibini boyitish (sof ta'sir qiluvchi modda salmog'ini ko'paytirish) katta iqtisodiy samara beradi. Mineral o'g'itlar tarkibida azot, fosfor va kaliyning miqdorini foizlarini oshirish ming – ming tonnalab yukni ortiqcha tashishdan xalos etadi. Bu esa juda katta tejamkorlikka olib keladi. Respublikamizda asosan azotli va fosforli mineral o'g'itlar ishlab chiqariladi. Kaliyli o'g'itlar ishlab chiqarish uchun xomashyoning yetishmasligi, maxsus zavodlarning yo'qligi tufayli bu turdagi o'g'itlarni asosan import qilar edik[16,17].

Import qilinayotgan kaliyli o'g'itlarning qimmatliligi uni talab darajasida yetarlicha olib kelishga imkon bermas edi. Albatta bu qishloq xo'jali ekinlaridan yuqori hosil olishda salbiy ta'sir etmoqda. Masala shundaki qishloq xo'jaligi ekinlariga solinadigan mineral o'g'itlar turli omillarni hisobga olgan holda ma'lum nisbatlarda berilishi kerak. Azot, fosfor, kaliyni ilmiy belgilangan nisbatlarda ekinlarga bermaslik ularning hosildorligini pasayishiga sabab bo'ladi[18].

Mamlakatda 300 dan ortiq qishloq xo'jaligi mashinalar va ularning butalovchi qismlarini ishlab chiqaruvchi sanoat korxonalarini bor. Ayniqsa, paxta terish mashinalari va agregatlari ishlab chiqarish tizimi yaxshi rivojlangan. Paxta terish mashinalari bilan bog'liq barcha mexanizmlar O'zbekistonda ishlab chiqariladi. Mamlakatda ishchi mashinalar – pluglar, ekish agregatlari, chizellar, boronalar va ko'plab turdagi ish qurollari ishlab chiqarish ham yo'lga qo'yilgan.

Respublikada don o'rish kambaynlari, maxsus aftomobillar kabi juda zarur vositalar ishlab chiqarish tarmoqlari hali tashkil etilmagan. Ular boshqa davlatlardan

“CONFERENCE OF NATURAL AND APPLIED SCIENCES IN SCIENTIFIC INNOVATIVE RESEARCH”

Volume 12. December 2024

import qilinadi. Qishloq xo‘jaligi mahsulotlarini qayta ishlash va saqlash sohasi uchun ishlab chiqarish vositalarini ishlab chiqarish ham respublikada miqyosida yanada rivojlantirish zarur. Bu mamlakat agrosanoati majmuasida yetishtirilayotgan mahsulotlarni qayta ishlash tarmoqlariga zaxira sifitida ishlash imkon beradi. Natijada, mamlakatda ishlab chiqarilayotgan qishloq xo‘jaligi mahsulotlarini sifatli qayta ishlash jarayonida ayrim qiyinchiliklar yuzaga kelmaydi.

Hozircha qishloq xo‘jaligi mahsulotlarini qayta ishlash va saqlash tarmoqlariga asosiy vositalar va texnologiyalar asosan chetdan olib kelinmoqda. Mamlakatda faqatgina yengil to‘qmachilik tarmog‘i uchun zarur ayrim texnikalar ishlab chiqarish yo‘lga qo‘yilgan. Agrosanoat majmuasi tarmoqlarida mavjud texnikalarga butlovchi qismlar ishlab chiqarish asta – sekinlik bilan yo‘lga qo‘yilmoqda[19,20].

Respublikada mavjud holatni chuqur o‘rganib hamda agrosanoat majmuasi tarmoqlarining talablaridan kelib chiqib, asosiy vositalar lizingi rivojlantirilmoqda. Lizing yo‘li bilan chetdan eng zarur asosiy vositalar keltirilmoqda. Masalaning bu tariqa hal etilishi ham malakat iqtisodiyoti ayniqsa, qishloq xo‘jaligi uchun muhim ahamiyatga ega.

Xulosa va takliflar.

Xulosa qilib aytganda, agrosanoat majmuasi 1- sohasining rivojlanish darajasi yuqori chuqqiga olib chiqish orqali, bu sohani rivojlantirish mamlakat hukumati iqtisodiy siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biridir.

Hozirda O‘zbekiston Respublikasi agrosanoat majmuasining ishlab chiqarish infratuzilmasi nisbatan rivojlangan. Shu bilan birga unda muayyan kamchiliklar ham mavjud. Ulardan eng asosiylari bozor munosabatlariga to‘liq javob beradigan yangidan yangi ishlab chiqarish infratuzilmasi ayrim turlarining mavjud emasligidir. Respublika agrosanoat majmuasi ishlab chiqarish infratuzilmasi korxon va tashkilotlarini moddiy texnik bazasi zaif.

“CONFERENCE OF NATURAL AND APPLIED SCIENCES IN SCIENTIFIC INNOVATIVE RESEARCH”

Volume 12. December 2024

Ishlab chiqarish vositalari ishlab chiqaruvchi tarmoqlar yig'indisi agrosanoat majmuasining birinchi sohasi hisoblanadi. Bu sohaga kirgan sanoat tarmoqlari agrosanoat majmuasi uchun ishlab chiqarish vositalari ishlab chiqaradi.

Bu tarmoqlarga qishloq xo'jaligi uchun mashinasozlik tarmoqlari, traktor va kombaynlar, ishchi mashinalar, maxsus transport texnikalar ishlab chiqaruvchi tarmoqlar, oziq-ovqat va yengil sanoat uchun ishlab chiqarish vositalari chiqariladigan korxonalar kiradi.

Bundan tashqari qishloq xo'jaligi uchun mineral o'g'itlar va boshqa kimyoviy vositalar ishlab chiqaruvchi korxonalar, chorvachilik uchun konsentrat yem ishlab chiqaruvchi tarmoqlar kiradi. Bu tarmoqlarning asosiy qismi O'zbekiston Respublikasida tashkil etilgan va rivojlantirilmoqda.

Umuman aytganda, agrosanoat majmuasi birinchi sohasini imkon darajada kuchli rivojlantirish ustuvor yo'nalishlardan biri hisoblanadi.

Agrosanoat majmuasining muhim bir sohasi ishlab chiqarish infratuzilma – ishlab chiqarishning normal ishlashi uchun zarur bo'lgan barcha jarayoni davomida uzviy ishtirok etuvchi tarmoq va xizmatlar yig'indisidir. Infratuzilmaning asosiy qismi ishlab chiqarish infratuzilmasidir.

Ishlab chiqarish infratuzilmasiga transport, yo'llar, muzxona va omborxonalar, aloqa tizimi, irrigatsiya va melioratsiya tizimi va boshqalar kiradi. Agrosanoat majmuasining ishlab chiqarish infratuzilmasi majmua barcha tarmoqlarining mo'tadil ishlashi uchun zarur sharoitni tug'diradi, ularga xizmat ko'rsatadi. Ularning rivojlanganlik darajasi juda ko'plab muammolarni yechadi.

Ishlab chiqarishda band bo'lganlarni o'ziga xos bo'lmagan ish va xizmatlardan ozod qiladi. Natijada, agrosanoat majmuasida mehnatning sifati va unumdorligi oshadi. Bu esa katta iqtisodiy-ijtimoiy samaradorlikka olib keladi.

Qolaversa mavjud ishlab chiqarish infratuzilmasining xizmat sifati, madaniyati hali unchalik baland emas. Bu muammolar agrosanoat majmuasining natijaviy ko'rsatkichlariga salbiy ta'sir etmoqda. O'zbekiston Respublikasi agrosanoat majmuasining ishlab chiqarish infratuzilmasini rivojlantirish asosiy vazifalardan hisoblanadi.

Адабиётлар

1. Ўзбекистон Республикасининг 2019 йил 23 октябрдаги “Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ хўжалигини ривожлантиришнинг 2020-2030 йилларга мўлжалланган стратегиясини тасдиқлаш тўғрисида”ги ПФ-5853-сон Фармони.
2. O'zbekiston Respublikasining 2019 yil 23 oktabrdagi “O'zbekiston Respublikasi Qishloq xo'jaligini rivojlantirishning 2020-2030 yillarga mo'ljallangan strategiyasini tasdiqlash to'g'risida”gi PF-5853-son Farmoni.
3. V.V. Karpova, V.V. Aleshchenko, (Eds.) Cluster approach to the development of the agro-industrial complex of the Omsk region. Novosibirsk: Publishing house of SB RAS. 416 p. (2014)
4. B.A. Voronin, Y.V. Voronina, S.G. Golovina, et al., Clusters in the agro-industrial complex system: economic and legal aspects. Ekaterinburg: Publishing house of the Ural State Agrarian University. 168 p. (2020)
5. E.A. Ivanova, Creation and development of agri-food clusters in the conditions of import substitution policy: dissertation abstract of Doctor of Economic Sciences 08.00.05, Voronezh: FSBEI HE Voronezh State Agricultural University. 50 p. (2018)
6. N.A. Mishura, Peculiarities and mechanism of forming regional clusters in modern Russia: dissertation abstract of Doctor of Economic Sciences 08.00.05, Volgograd: FSBEI HE Volgograd State University. 24 p. (2013)
7. Жўраев Ф.Д. & Аралов Ғ.М. (2023). Қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари ишлаб чиқариш жараёнини эконометрик моделлаштириш заруриятининг асосий жиҳатлари. // Educational research in universal sciences, 2(2), 36-43.
8. Жўраев Ф.Д. (2021). Қишлоқ хўжалик маҳсулотлари ишлаб чиқаришни қисқа муддатли прогнозлаштириш. // Инновацион технологиялар, (2 (42)), 92-95.

**“CONFERENCE OF NATURAL AND APPLIED SCIENCES IN SCIENTIFIC
INNOVATIVE RESEARCH”**

Volume 12. December 2024

9. Rakhimov A.N. & Jo'raev F.D. (2022). A Systematic Approach To The Methodology Of Agricultural Development And The Strategy Of Econometric Modeling. *resmilitaris*, 12(4), 2164-2174.

10. Juraev F.D.S. (2021). Problems Of Informatization Of Management Of Agricultural Industry And Modeling Of Agronomic System In A Market Economy. *The American Journal of Applied sciences*, 3(02), 49-54.

11. Mukhitdinov K.S. & Juraev F.D. Methods of Macroeconomic Modeling. *International Journal of Trend in Scientific Research and Development (IJTSRD)*, e-ISSN, 2456-6470.

12. Жўраев Ф.Д. & Аралов Ғ.М. (2023). Қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари ишлаб чиқариш жараёнини эконометрик моделлаштириш заруриятининг асосий жиҳатлари. *Educational research in universal sciences*, 2(2), 36-43.

13. Rakhimov A.N., Makhmatkulov G.K. & Rakhimov A.M. (2021). Construction of econometric models of development of services for the population in the region and forecasting them. *The American Journal of Applied sciences*, 3(02), 21-48.

**Research Science and
Innovation House**